

de coincidir un poc amb la idea de Spitzer, *VOLVERE*, més o menys inconscientment; i és que alguns etimòlegs llatinistes havien cregut que el ll. *vulva* venia de l'arrel de *volvere*, però després s'ha imposat una altra etimologia. En tot cas res no és menys cert que aqueixa connexió amb *volvere*, i per tant no pot ajudar a justificar aquell postulat semàntic «kerngehäuse».³

Concedim que alguna de les formes italianes pressuposi o etimològica; suposem que en català hi hagués també alguna cosa d'això (ja hem vist que en català sembla descartable). Llavors això ens duia a la ò breu de *VÖLVERE*, i segurament per això, junt amb la nebulosa noció de la unitat *vulva-volvere*, és pel que els qui mantenen l'ètimon *VOLVA*, i M.-L. mateix, creuen que *VOLVA* és base ferma i no gosen descartar-la. Però comencem perquè no hi ha tal ò en *vulva/volva*. Car es tracta del mot *vulva*, que designa el genitori femení, i pròpiament la matriu; i en aquest tot indica que tenim el mateix cas dels ll. *vulgus*, *vulsus*, *vultur*, *vulpes*, *vultus*, *Vulcanus* etc.

Mots en els quals les formes *volgus*, *vultur*, *vulpes* etc., no eren més que llatí arcaic (llatí «ante Christi aeram»), mort ja en temps de l'Imperi: variants absolutament estranyes al romànic i al llatí vulgar. Com posen de relleu Ernout-Meillet: «les gloses ne connaissent que *vulva*». És imprudent, doncs, posar aquest ètimon *VOLVA*, no havent-hi més que *vulva* en llatí (almenys el llatí que importa per a la romanística). Però més imprudent encara aqueix postulat semàntic «kerngehäuse». ¿Resta, però, algun avantatge a mantenir els dos ètimons, les dues famílies de mots?

Cal doncs examinar en detall les formes italo- i gallo-germàniques. El qui aixecà la llebre sobre les formes dialectals gallo-romàniques sembla haver estat Ant. Thomas, que ja en *Rom.* xxxvi (1907), 447 (cf. encara xxxvii, 450 i xxxviii, 363) assenyalava fr. ant. *olve* equiparant-lo a l'oc. mod. *olva*, *ouvo*, *oulbo* etc.; i en *Rom.* xxxix, 110, hi aporta *olbes* «de la cendre de charbons de four», en les Glosses judeofranceses de Raschi [S. xi] i *olve* en un gloss. hebreu-fr. (*Rom.* xxxv, 447; xxxviii, 346); tot aplaudint ja aquí a la primera troballa de M.-Lübke, a base de l'encreuament del «gaulois» (= ky. *ulw* 'cendre') amb *VOLVA*.

Les formes occitanes en llur majoria són sense *v-* i ja en aquest sentit advoquen per l'etimologia cèltica i indueixen a prescindir de l'altra. Vejam aquestes formes, de primera mà. Carcí *olbo* «balles du blé» (Lescage), baix-lem. *ouvo* (*oouvo*) f. «des étincelles d'herbages secs, de pailles brûlées; les paysans appellent *oouvo* les cendres des fourneaux qu'ils font dans les bois et les bruyères: *l'ia bien de l'oouvo dins àquel vârd* [= *guéret* 'guaret'] = il y a bien de la cendre dans ce défrichement. *Chal ma uno oouvo per bouirà un biladze*: il ne faut qu'une étincelle pour brûler un village» (Béronie-Vialle). Perig. «*auvo*: cendre légère toute blanche sur les brâises» (a St. Pierre de Chignac, Dordogne; Guillaumie, *Contr. au gl. périg.*, p. 113); Gréalou (Lot) *l'ólbo* «der spelz» (H Meyer, *VKR* vi, 109) (entenc que vol dir *spelze* 'boll' més que *spelz* = 'espelta'). A l'Ardèche *ouvo* en un poble, i *l'oz áuvoš*

en un altre, per 'espurna' («der funke», Dornheim, *VKR* ix, 313). Gc. *òbo* «plaque de cendre qui s'envole» (Palay); delf. *olfa* 'neu'; en fi, el *TdF* (s. v. *bolbo*) porta «*ouolvo*, *oubo*, *ougo*, *ouo* roerg.»

Sens dubte també existeixen algunes formes occitanes amb *b-*: «*las bolbos*: les flocons» a Lezignan (cap de c^o, p. Narbonne, *RLR* LXVI, 14; roerg. «*bouólfo* balle d'avoine, enveloppe lâche et légère des graminées» (Vayssier); i el *TdF* porta, junt amb aquelles: «*abolo*, *bolmo* --- f. balle des céréales, enveloppe des grains en Languedoc» (quant al gc. *bolo*, aran. *bòla*, van a part i d'aquest ja ens hem ocupat a *BOLL*). És a dir que les formes amb *b-* en les terres d'Occ es limiten al llgd. (sobretot meridional, arribant fins al S. del Roergue); per tant són una simple prolongació de l'àrea catalana de *volva*, doncs s'hauran de mirar com afectades per la mateixa pròtesi fonètica que el cat. *volva*.

D'altra banda a les gallo-romàniques i catalanes sense *v-* hem d'afegir encara el lionès *orva* 'espurna', Poitou *uvra*, *luvrà* 'polsim de farina que volcía en el molí', 'volves de cendra de papers cremats', i Champagne *orve* 'pols de farina', segons el *REW*.

Quant a les formes italianes, en donà precisions Bertoni (*ARom.* ii, 78-79), citant lomb. *olva* «frantumi delle bucce delle castagne», «friscello», i altres dades piemonteses i lombardes. El mateix M.-Lübke, a l'article citat de l'*ASNSL* (en recensió de Niedermann, *Mél. Saussure*) puntualitzà: Pòschivo *olva* «polvere e pagliuole che porta via l'aria quando le biade si ventilano», Brescia *olva* «i gusci che involgono il formento, orzo e simili», Valsesia *olba* «guscio del grano battuto», Bergamo *olva* «lolla, loppo», i genovès *lurba* «sansa, frantume delle scorze e delle pelaje delle castagne secche» (on la *l-* és deguda a la contaminació de l'it. comú *loppo* 'boll' que veiem usat en la trad. del bergamasc *olva*).

En poques paraules, també en territoris italià l'àrea d'aquest mot es redueix estrictament a l'àrea d'intens substrat cèltic sense passar enlloc més enllà d'aquesta; i també allà hi ha pertot vocal inicial, encara més generalment que a Occitània, car a Itàlia només hi ha una dada que se n'escapi, que és el piem. *vörva del gran* «il piccolo involto, che copre immediatamente il grano» i encara observem que aquesta *v-* no és de tot el Piemont perquè a la Valsesia ja tenim *olba*. ¿Quina base hi ha doncs per a exigir la *v-* inicial de *VOLVA/VOLVA*?

La *v-* del piemontès és excepcional. Cap raó per creure que no sigui també protètica. *AUSARE* ha donat *volsà* a gran part d'aquesta zona (V. aci vol. iv, 582a 321; *VRom.* xi, 161), *ORUM* 'vora' ha donat *vör* a Milà. La base seria el timbre obert de la vocal tònica? En realitat algunes de les formes italianes postulen *o* o *u* (genov. *lurba*), i d'altres són enterament equívokes en aquest sentit (més que més tenint en compte l'harmonia vocàlica de la *-a*, que tendeix a obrir); però fins i tot si n'hi hagués alguna que suposés més aviat *o*, recordem que en realitat es tracta de ll. *VÜLVA*, no pas *VOLVA*, i per tant ens induiria tan poc cap aquest com